

Interactieladder

Een handleiding voor de gemeentelijke organisatie

Interactie in Oisterwijk

Wanneer moet een beleidsproces interactief aangepakt worden en wanneer niet? Welke vorm moet die interactie dan hebben? En wie bepaalt het niveau van interactie?

Op deze vragen is geen eenduidig antwoord te geven. Het hangt af van de situatie. In de praktijk moeten we voor elk beleidsproces opnieuw bekijken of er interactie met burgers mogelijk is en hoe die vorm krijgt. Om deze afweging zorgvuldig te begeleiden is een instrument ontwikkeld dat medewerkers stap voor stap helpt om de juiste keuzes te maken: de interactieladder.

Het stappenplan is gebaseerd op zeven niveaus van interactie:

1. Niet informeren
2. Informeren
3. Raadplegen
4. Adviseren
5. Meebeslissen
6. Coproduceren
7. Faciliteren

De eerste drie niveaus (niet informeren, informeren of raadplegen) worden niet-interactief genoemd omdat de betrokkenen geen duidelijke invloed hebben op het beleidsproces. De laatste vier niveaus (adviseren, meebeslissen, coproduceren, faciliteren) worden gezien als 'interactief' omdat op deze niveaus de invloed op het beleidsproces steeds groter wordt.

'Interactief' is niet per definitie goed of fout. Het gaat om het meest passende niveau van interactie. Het is wel belangrijk om helder en specifiek te zijn over de mate van invloed en wat er met de uitkomst wordt gedaan.

Daarom wordt in Oisterwijk voorafgaand aan elk beleidsproces bewust gekozen voor het niveau van interactie en wordt dit ook goed gecommuniceerd aan alle betrokkenen.

Als het interactieve niveau bepaald is, worden de werkvormen gekozen en de communicatie verder uitgewerkt. Dan komen vragen aan de orde als: hoe zorgen we ervoor dat de informatie bij de doelgroep terecht komt? Hoe werf ik de juiste mensen voor een klankbordgroep?

Onze afspraken

De keuze voor het niveau van interactie is een bestuurlijke keuze en wordt dan ook door het college of de gemeenteraad vooraf vastgesteld. Dit om verwachtingen tussen de betrokken partijen goed op elkaar af te stemmen en te voorkomen dat de suggestie wordt gewekt dat er veel ruimte is voor invloed, terwijl dat achteraf niet blijkt te zijn. De onderbouwing voor de gewenste mate van interactie maakt dan ook deel uit van het ambtelijk advies bij de start van nieuw beleid of een nieuw project.

Om de aanpak van interactief beleid te borgen, zijn de volgende afspraken gemaakt:

1. *Als met een beleidsnotitie, project of uitvoering van een project wordt begonnen, bepaalt het bevoegde bestuursorgaan vooraf het gewenste niveau van interactie. Besluit de raad, dan stelt ook de raad het gewenste niveau van interactie vast. Vaststelling gebeurt in een besluit (collegebesluit, startnotitie).*
2. *Het betreffende bestuursorgaan krijgt hiervoor een beargumenteerd advies, gebaseerd op de beslisboom.*
3. *Op basis van het gekozen interactieniveau wordt de participatievorm en de communicatie bepaald.*

7 Niveaus van interactie

In de volgende tabel is schematisch weergegeven wat de rol van het bestuur is bij de verschillende interactieniveaus, de uitkomst en de mate van invloed.

	Mate van interactie	Rol bestuursorgaan	Uitkomst interactie proces en mate van invloed
1	Niet informeren	Het college of de raad voert geheel zelfstandig beleid en geeft hierover geen informatie	Er is geen invloed van derden en dus geen uitkomst van interactie
2	Informeren	Het college of de raad voert geheel zelfstandig beleid en geeft hierover informatie. Indien nodig probeert het bestuursorgaan de doelgroep te overtuigen	De uitkomst is een geïnformeerde doelgroep
3	Raadplegen	Het college of de raad vraagt de mening van de doelgroep over een concreet voorstel	De uitkomst is inzicht in hoe de doelgroep over een bepaald onderwerp denkt. De uitkomst wordt ter kennisgeving opgevat.
4	Adviseren	Het college of de raad vraagt een mening of advies waarbij er ruimte is voor inbreng en discussie	De uitkomst is een advies van de doelgroep aan het bestuur over de gewenste richting. Het bestuur moet argumenten geven waarom zij het advies wel of niet overneemt. De uitkomst wordt
5	Meebeslissen	Het college of de raad geeft de deelnemer bevoegdheid om binnen randvoorwaarden zelf beslissingen te nemen	Vooraf is afgesproken van welke (deel)processen de uitkomsten worden meegenomen
6	Coproduceren	Het college of de raad werkt op basis van gelijkwaardigheid met andere partijen samen	Samen met een andere partij komt het voorstel inhoudelijk en/of financieel tot stand
7	Faciliteren	Het college of de raad biedt ondersteuning zoals tijd, geld, deskundigheid of materiële hulpmiddelen	Het bepalen van de uitkomst is niet meer aan het gemeentebestuur

De interactieladder

De vragen die moeten worden gesteld om het niveau van interactie te bepalen, zijn samengevat in een **beslisboom**. Deze beslisboom is opgebouwd uit een aantal stappen. Elke stap is gericht op een bepaalde afweging. Voor een aantal onderwerpen is een interactieve aanpak per definitie uitgesloten. Denk bijvoorbeeld aan een bezwaar- of beroepsprocedure. Als je de stappen van de beslisboom hebt doorlopen, levert dat een bepaald niveau van interactie op. De overwegingen uit de beslisboom kun je gebruiken voor je argumentatie in je advies aan collega of raad.

Stap 1

Het voorwerk: de omgevingsanalyse

Vooraf: Omgevingsanalyse

- Breng burgers, bedrijven, andere overheden en hun belangen in beeld
- Breng in beeld wat er nog meer speelt in de beleidsomgeving of in de wijk. Bijten de ontwikkelingen elkaar?
- Wie heb je nodig om van je beleid of project een succes te maken?

Stap 2

Vaststellen of het onderwerp interactiviteit uitsluit

Is er sprake van één van onderstaande situaties?

- Het gaat om een onbelangrijke wijziging van vastgesteld beleid
- Er wordt uitvoering gegeven aan regelingen van andere overheden waarbij er geen beleidsvrijheid is
- Besluitvorming heeft spoed
- Het gaat om een bezwaar- en beroepsprocedure
- Het is een individuele kwestie (bv een kwijtschelding of dwangsom)
- Het gaat om vaststellen van gemeentelijke belasting

JA

2

NEE

Stap 3

Bepalen van de meerwaarde

Wat moet de opbrengst van de interactie zijn?

Financiële uitvoering derden

1. Medefinanciering of uitvoering van het plan door derden? (overheden, corporaties, e.d.)

Kennis

2. Krijgen van nieuwe informatie of kennis
3. Nieuwe ideeën en/of oplossingen
4. Uitwisselen van ervaring
5. Een beter beeld bij het bestuur over wat er in de samenleving speelt

Draagvlak

6. Minder heftige emoties en/of weerstand
7. Oplossingen die aansluiten bij de ideeën of wensen van de doelgroep
8. Draagvlak voor het proces (mensen voelen zich serieus genomen ongeacht besluit)
9. Minder bezwaren en/of snellere procedures

Relatie

10. Versterken sociale cohesie/groepsgevoel
11. Versterken eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid
12. Deelname bepaalde groepen aan de samenleving
13. Bevorderen samenwerking tussen partijen/samenwerking nieuw leven inblazen
14. Versterken wederzijds begrip
15. Compromissen en consensus

JA

NEE

Is je doel om inwoners of organisaties te vertellen waar je mee bezig bent en waarom je bepaalde besluiten gaat nemen?

..NEE....

2

.. JA, MAAR IK WIL OOK WETEN WAT ZE VINDEN

3

.. JA

1

Stap 4 Bepalen of aan randvoorwaarden wordt voldaan

Is er sprake van één of meer van onderstaande situaties?

- Is er **beïnvloedingsruimte** of is die ruimte te creëren? Zijn er meerdere keuzes mogelijk?
- Vindt het **bestuur** het belangrijk om beleid of de uitvoering samen met betrokkenen vorm te geven en invloed te delen?
- Is het **proces** dat wordt doorlopen bekend en uit te leggen?
- Mochten er gelijktijdig andere interactieve trajecten spelen die zich op dezelfde doelgroepen richten en waarbij overvraging van de doelgroep dreigt: is het mogelijk om dit traject **af te stemmen** met andere interactieve trajecten?
- Is het mogelijk om een projectleider aan te stellen die voldoende extern georiënteerd is? Is er geld? Is er voldoende **capaciteit** om het traject uit te voeren?
- Is de **relatie** tussen bestuur en betrokkenen zodanig dat de beoogde interactie ook echt kan plaats vinden?
- Is er **bereidheid bij de actoren** om deel te nemen? Hebben ze tijd? Vinden ze het belangrijk genoeg?

NEE

JA

2

JA, MAAR IK WIL WEL WETEN WAT ZE VINDEN

3

Stap 5 Bepalen niveau van interactie

Is je doel om met de deelnemers in discussie/ gesprek te gaan? Wil je van hen horen wat er speelt, welke oplossingen zij zien en heb je ook echt de intentie om deze inbreng te verwerken in het uiteindelijke voorstel en besluit?

JA

4

NEE HET IS MEER

Is je doel om de beslissing of onderdelen van een beslissing over te laten aan de andere partij? Kan je de uitkomst accepteren, ook als je het er niet mee eens bent achteraf? Ben je bereid dit vooraf zwart op wit op, papier te zetten als raad of college?

JA

5

NEE HET IS NOG MEER

Wil je samen met andere partijen iets van de grond krijgen? Heb je hier echt een gelijkwaardigheid voor ogen? Is het mogelijk je beleid met andere overheden of subsidiepartners voor te bereiden, waardoor beleidsdoelen van anderen ook kunnen worden gerealiseerd?

JA

6

NEE HET IS MEER

Wil je alles aan de ander overlaten en alleen ondersteunen door bv geld te geven of na afloop op te ruimen?

JA

7